

NOVI TEORIJSKI I METODOLOŠKI PRISTUPI U IZRADI STRATEGIJE ODRŽIVOG REGIONALNOG RAZVOJA - PRIMER ZLATIBORSKOG REGIONA -

Miodrag Vujošević, Ksenija Petovar, Branislav Đorđević i Vladimir Stojanović

Izdavači: Centar za demokratiju i IAUS, Beograd, 2008, strana 196, ISBN 978-86-80329-56-7

Planiranje održivog regionalnog razvoja, kako bi se definisao najbolji način iskorišćenja i zaštite 'teritorijalnog kapitala' (ukupnost resursa i potencijala jednog područja) – postaje jedan od najvažnijih metodoloških problema u teoriji prostornog planiranja. Upravo zbog razjašnjavanja tih suptilnih metodoloških pitanja, grupa autora je na primeru jednog razvojno vrlo delikatnog područja Srbije, koje je uslovno nazvano Zlatiborski region (ZR), koje obuhvata opštine Užice, Arilje, Požega, Kosjerić, Bajina Bašta, Priboj, Prijepolje, Ivanjica, Nova Varoš i Čajetina) definisala nov integralni metodološki pristup planiranju održivog razvoja. Sve češće korišćena SWOT analiza je u ovom slučaju primenjena kompleksno, tačnije – integralno, na način kako bi se obuhvatile sve relevantne komponente razvojnih prednosti (**S**trength) koje poseduje razmatrani region, slabosti (**W**eakness) i problemi koje treba rešavati, razvojne šanse i mogućnosti (**O**ppportunity) koje pružaju resursi kojima područje raspolaže, i napokon, pretnje (**T**hreats) koje otežavaju realizaciju integralnog razvojnog projekta. Iz tog istraživačkog projekta je proizašao skup metodoloških eseja, koje su prva dva autora (M.Vujošević i K.Petovar) kao urednici monografije povezali u celinu, koja ima širu upotrebnu vrednost, jer predstavlja prilog metodici planiranja održivog razvoja. Neka od ključnih pitanja sistematizovanih u tim esejima su: ○ problemi upravljanja razvojem na regionalnom nivou; ○ polazišta za razrešavanje konflikta korisnika prostora; ○ participacija, socijalni dijalog i izgrađivanje konsenzusa o razvojnoj politici; ○ uspostavljanje neophodne ravnoteže između 'tehnokratskih' i 'sociokratskih' principa u odlučivanju; ○ održiv razvoj, njegova osnovna značenja, novije evropsko iskustvo i pouke za nas; ○ teorijske kontraverze u interpretaciji i primeni paradigme održivosti; ○ održiv biznis; ○ socijalni razvoj i teorijski i metodološki pristup za koncepciju socijalnog razvoja; ○ regionalna dimenzija socijalnog razvoja, ○ socijalni modeli; ○ prostorne organizacije javnih službi; ○ pristupi i okviri za programe socijalnog razvoja ZR; ○ vode i vodoprivredna infrastruktura ZR sa sektorskom SWOT analizom; ○ tesna međuzavisnost razvoja i zaštite životne sredine; ○ savremena koncepcija - ekosistemima se mora upravljati; ○ stanje bioloških resursa i specifičnosti biološke raznovrsnosti.

Detaljna SWOT analiza pravaca razvoja vodoprivredne infrastrukture pokazuje da je razmatrano područje ZR najznačajnije područje u Srbiji sa stanovišta razvoja vodoprivredne infrastukture i integralnih vodoprivrednih sistema. To je područje na kome postoje najznačajnija regionalna izvorišta iz kojih će se u budućnosti snabdevati veći deo Centralne Srbije. Ujedno, na tom prostoru, na Drini, Limu i više drugih manjih reka, moraju se realizovati najvažniji integralni vodoprivredni sistemi sa akumulacijama. Zbog toga područje ZR mora da bude podvrgnuto posebnim merama zaštite, iz dva razloga: (a) kako bi se kvalitet vode sada relativno očuvanih vodotoka postojano održavao u stanju kvaliteta koji se zahteva za velika izvorišta republičkog ranga (kvalitet I i I/II klase, odnosno A i A₁ klasa kvaliteta prema označavanju u EU), (b) moraju se zaštititi od zaposedanja gradnjom neplanskih sadržaja svi prostori koji su planirani za realizaciju akumulacija i vodoprivredne infrastrukture. To tom području nameće određena razvojna ograničenja, koja upućuju na razvoj 'čistih' tehnologija na tom području. Posebno je bitan i stav koji provejava u SWOT analizi da se resursna - vodna renta mora da usmerava prema područjima u kojima se vodni resursi nalaze, u ovom slučaju prema ZR, upravo zato što je voda njihov najznačajniji potencijal i razvojni resurs.. Vodna renta, adekvatno vrednovana (treba imati u vidu činjenicu da je voda – resurs XXI veka) treba da obezbedi u budućnosti stabilne prihode onim opštinama u kojima se vode koriste, odnosno, iz kojih se prebacuju prema drugim područjima. Posao sa vodom postaće dosta brzo jedan od najunosnijih poslova i to je velika razvojna šansa ovog regiona.

B.Đorđević